ג) [לקמן ח. ברכות כו:

סוטה יד. סנהדרין לה:], ד) בס"א: שטכה. ה) ול"ל

סתרן, ו) [ויקראיטן, ו) [ל"ל בשי"ן שמחלית וח' עי'

לון. מ) ובהגלה של פסחו.

הגהות הב"ח

(A) גמרא גדול יום הגשמים כיום שנבראו ס"א

מיום: (ג) שם ועלר את

השמים ולא יהיה מטר ואנדתם: (ג) רש"י ד״ה

שנאמר כו' ומתפאר בו

ולספרים דגרסי גדול יום

הנשמים מיום שנדראו היי

שמים אלמא דגדול מיום:

לה הפיי כו׳ המלחך לד) ד"ה אפי׳ כו׳ המלחך אף ברי. נ"ב לשון רש"י

באיוב אף ברי שם מלאר הממונה על העננים והוא יפיץ ענן מטרו של המקום:

הקב"ה (ומניח

יים בחיים מו ואינד

תורה אור השלם 1. הרעיפו שמים ממעל

ארץ ויפרו ישע וצדקה תָצְמִיחַ יַחַר אֲנִי יְיָ בְּרָאתִיוּ: ישעיהו מה ח בָּרָאתִיוּ: ישעיהו מה ח 2. רָצִיתְ יְיָ אַרְצֶךְ שַׁבְתָּ שבית יעקב:

3. ואתה תשמע השמים יְשְׂרָאֵל וַדְשַׁאַת עַמְּךּ יִשְׂרָאֵל וַדְשַׁבֹּתָם אֶל יִשְׂרָאֵל וַדְשַׁבֹּתָם אֶל הָאֶדְמָה אֲשֶׁר נְתַתָּ לַאֲבוֹתָם:

4. ציַה גַם חֹם יִגְּזְלוּ מִימֵי שֶׁלֶג שָׁאוֹל חַטָאוּ: איוב כד יט אי 5. וְחַרָה אַף יִיַ בַּכֵּם

אֶת הַשְּׁמִיִּם וְלֹא תתו את יבולה ואבדתם דברים יא יז לֶכֶם: 6. ר רוּחַ צָפוֹן תְּחוֹלֵל גָשֶׁם וּפָנִים נִוְעְמִים לְשׁוּן סְתֶר: משלי כה כג 7. וַיִּמְנְעוּ רְבִבִּים וּמַלְקוֹשׁ לוֹא הָיָה וּמֵצַח אָשָּׁה זוֹנָה הָיָה לָךְ מֵאַנְּתְּ הִבְּלַם: ירמיהו ג ג הַבָּלַם: אָישׁ רָשָׁע בְּפָנָיו 8. הַעֵז אִישׁ רָשָׁע וישר הוא יבין דרכו:

יָּיֶשָּׁר יוּיִאָּ הָבְּן נֵיְּיְ בּהּ משלי כא כט 9. מִי בְּהֶחְבָם וּמִי יוֹדֵעַ. פַשֵּׁר דָּבָר חָכִמַת אָדָם פשר קבר חכמת אדם קאיר פגיו ועו פגיו קשנא: קהלת ה א בעצלתים יפור המקרה ובשפלות ידים הדר הבית: קהלה יח מערכף הבעמידו לפני מערכף האמידו לפני על פי אשר תשיג יד על פי אשר תשיג יד על פי אשר תשיג יד בער עריבו בהדר שריבו בהדר ידי הַנֹבֵר יַעֲרִיכֶנוּ הַכּהֵן: היקרא כז ח

12. הַמְקֶרֶה בַּמִּים עֲלִיּוֹתְיו הַשְּׁם עָבִים רְכוּבוֹ הַמְהַלֵּךְ עָל בַּנְפֵי תהלים קד ג וות: 13. וְעַתָּה לֹא רָאוּ אוֹר בָּהִיר הוּא בַּשְּׁחָקִים וְרוּחַ בָּהִיר הוּא בַּשְּׁחָקִים וְרוּחַ עברה ותטהרם:

איור לז כא 14. כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אור וְדֵרֶךְ חַיִּים תוֹכְחוֹת משלי ו כג וִיצֵו עַלֵיהָ בְמַפְגִּיעֵ:

16. וְיִתְכַּסוּ שַׂקִּים הָאָדָם וְהַבְּהֵמָה וְיִקְרְאוּ אֶל אֱלֹהִים בְּחָזְקָה וְיָשָׁבּוּ אִישׁ מִדִּרְכּוֹ הָרָעָה וּמִן הָחָמָס אֲשֶׁר בְּכַפֵּיהֶם:

17. אַף בְּרִי יַטְרִיחַ עָב יָפִיץ עֲנַן אוֹרוֹ:

איוב לזיא 18. וְאַתָּה אַל תִּתְפַּלֵל. בְּעַד הָעָם הַזֵּה ואל שמע אתר: ירמיהוז טז בַּבְּרָזֶל 19. אִם קַהָה הַבַּרְזֶל וְהוֹא לֹא פָנִים קּלְקַל וַחֲיָלִים יְגַבֵּר וְיִתְרוֹן הַכְשֵיר חָכְמָה:

לעזי רש"י קלי"ר. בהיר, צלול.

בראתים לא נאמר אלא בראתיו. פי׳ דמשמע דמהדר אגשם לנאה להשפיל דעתו ובא לידי שכחה: בהיסה הדעת. שאם לא ישמרם ואם כן משום דגדול יום הגשמים כיום שנברא בו יפה יהו נשפכין או נופל לתוכן דבר מאוס ונפסלים מלשתות בדבר שמים וארץ משתבח ביה הקב"ה אי הוה כתיב בראתים הוה משמע דאהדר אשמים וארץ: בנים נועמים לשון סתר. פירוש בשביל קל יותר משמן ודבש שמתוך שהן עבים נפה הפסולת למעלה ואפשר

אין הגשמים יורדים אלא א"כ נמחלו עונותיהן של ישראל שנאמר 2 רצית

ה' ארצך שבת שבות יעקב נשאת עון עמך כסית כל חמאתם סלה א"ל זעירי מדיהבת לרבינא אתון מהכא מתניתו לה אנן מהכא מתנינן לה

תשמע השמים וסלחת לחמאת וגו' אמר ר' תנחום בריה דרבי חייא איש

כפר עכו אין הגשמים נעצרין אא"כ נתחייבו שונאיהן של ישראל

כליה שנאמר בציה גם חום יגזלו מימי שלג שאול חמאו א"ל זעירי מדיהבת

לרבינא אתון מהכא מתניתו לה אנן מהכא מתנינן לה יועצר את (י) השמים

ואבדתם מהרה אמר רב חסדא אין הגשמים נעצרין אלא בשביל בימול

תרומות ומעשרות שנאמר ציה גם חום יגולו מימי שלג מאי משמע 6 תנא

דבי רבי ישמעאל בשביל דברים שצויתי אתכם בימות החמה ולא עשיתם

יגזלו מכם מימי שלג בימות הגשמים אמר רבי שמעון בן פזי אין הגשמים

נעצרין אלא בשביל מספרי לשון הרע שנאמר יוח צפון תחולל גשם ופנים

נוֹעמים לשון סתר אמר רב סלא אמר רב המנונא אין הגשמים נעצרין

אלא בשביל עזי פנים שנאמר זוימנעו רביבים ומלקוש לא היה ומצח אשה

זונה היה לך וגו' ואמר רב סלא אמר רב המנונא כל אדם שיש לו עזות

פנים סוף נכשל בעבירה שנאמר ומצח אשה זונה היה לך רב נחמן אמר בידוע שנכשל בעבירה שנאמר היה לך ולא נאמר יהיה לך אמר רבה בר

רב הונא כל אדם שיש לו עזות פנים מותר לקרותו רשע שנאמר ⁸ העז איש

רשע בפניו רב נחמן בר יצחק אמר מותר לשנאותו שנאמר יועז פניו

ישונא אל תקרי ישונא אלא ישנא אמר רב קטינא אין הגשמים נעצרין אלא

בשביל בימול תורה שנאמר יי בעצלתים ימך המקרה 6 בשביל עצלות שהיה

בישראל שלא עסקו בתורה נעשה שונאו של הקב"ה מך ואין מך אלא עני

שנאמר יי ואם מך הוא מערכך ואין מקרה אלא הקב"ה שנאמר יי המקרה במים עליותיו רב יוסף אמר מהכא יי ועתה לא ראו אור בהיר הוא

בשחקים ורוח עברה ותמהרם ואין אור אלא תורה שנאמר 11 כי גר

מצוה ותורה אור בהיר הוא בשחקים תנא דבי ר' ישמעאל אפילו בשעה

שרקיע נעשה בהורין בהורין להוריד של ומשר רוח עברה ותשהרם אמר

ר' אמי אין הגשמים נעצרין אלא בעון גזל שנאמר זי על כפים כסה

אור בעון כפים כסה אור ואין כפים אלא חמם שנאמר 10 ומן החמם אשר

בכפיהם ואין אור אלא מטר שנאמר זי יפיץ ענן אורו מאי תקנתיה ירבה

בתפלה שנאמר יו ויצו עליה במפגיע יואין פגיעה אלא תפלה שנאמר

ואתה אל תתפלל בעד העם הזה [וגוֹי] ואל תפגע בי וא״ר אמי מאי דכתיב וואתה אל תתפלל

יי אם קהה הברזל והוא לא פנים קלקל אם ראית רקיע שקיהה כברזל

מלהוריד מל וממר בשביל מעשה הדור שהן מקולקלין שנא' והוא לא פנים קלקל מה תקנתן יתגברו ברחמים שנא' יי וחילים יגבר ויתרון הכשיר חכמה

לשון שקר שאומר לשון הרע הרוח לפון תבטל הגשם והיינו פנים נזעמים: מוֹתר לקרותו רשע. אף על גב דאמרי' בקדושין (דף כח.) הקורא לחבירו רשע יורד עמו לחייו לזה מותר דודאי נכשל בעבירה ועומד במורדו דהכרת פניו ענתה בו: בהורין. לשון בהרות טרוק"ש : בלע"ו

שלשה משקין הללו אין נפסלין אלא בהיסח הדעת אף דברי תורה אין משתכחין אלא בהיסח הדעת אמר רבי חמא בר' חנינא גדול יום הגשמים ולי כיום שנבראו שמים וארץ שנאמר י הרעיפו שמים ממעל ושחקים יזלו צדק תפתח ארץ ויפרו ישע וצדקה תצמיח יחד אני ה' בראתיו בראתים לא

אי הוו סגו מפי הוו גמירי דבר אחר מה נאמר אלא בראתיו אמר רב אושעיא גדול יום הגשמים שאפי' ישועה פרה ורבה בו שנאמר תפתח ארץ ויפרו ישע אמר רבי תנחום בר חנילאי

והתחתון בר ונקי מה שאין כן במשקה צלול שאינו עב קליי"ר בלע"ו: בהיסח הדעת. אם אינו מחזירם תמיד: שנחמר הרעיפו שמים ממעל ושחקים יולו לדק תפחח ארן ויפרו ישע ולדקה סלמיח יחד אני ה' בראמיו בראמים לא נאמר. דמשמע אשחקים יזלו קאי אלא אני ה׳ בראתיו לטל ומטר שמע מינה שמשתבח ומתפאר (ג) הקב"ה במטר השמים: ישועה פרה ורבה בו. מליצי זכות נכנסין לפניו ביום הגשמים שמזכרדי לישועה מתוך שעת רצון הוא. לישנה דהרה ויפרו ישע והימתי בזמן שהשחקים יולו לדק: רלים ה' ארלך. במים: נשחת עון עמד. מיד: ה"ג א"ל מר זעירי מדיהבת לרבינה כו'. זעירי סתם היה מן הראשונים ורבינא סוף הוראה ולא ראו זה את זה: ואתה תשמע השמים וגו'. ואומר ונתת מטר על ארלך בתפלה דשלמה: ליה גם חום יגולו מימי שלג. כשליה גם חום גחלין מימות השלג שאינן יורדין מטר כמשפטם בידוע ששחול חטחו: ולח יהיה מטר. וסמיך ליה ואבדתם: ליה. דריש לשון לווי. דברים שלויתי אתכם בימות החמה תרומות ומעשרות בזלו מימי שלג את המטר: רוח לפוו תחולל גשם ופנים נועמים לשון כי שקר. תחולל תבטל כמו לא יחל דברו (במדבר ל). כדאמרי' ביבמות (דף עב.) דרוח לפון ברור הוא ומביא אורה לעולם. מה שגשמים נעלרין ופנים נועמין שמראה הקב"ה שאינו מביא מטר לעולם מפני לשון שקר רכילות. ופשט המקרא כשם שרוח לפון תחולל גשם כך פנים מעמים מפני לשון שקר: וימנעו רביבים. משום דמאנת הכלם שהיה בך עזות: היה. משמע כבר נכשל: העו חיש. שיש בו עזות פנים אמור לו רשע בפניו ואין בו משום מלקות כדאמרי׳ במסכת קדושין (דף כח.) ומשום דבר זה בלבד מותר לקרותו רשע: מותר לשנאותו. אע"ג דכתיביי ואהבת לרעך כמוך: ועו פניו ישונה. ועו כתיב ו' מי שהוא עו פנים ישנא בשו"ח": ימך. כמי שחין בו כח להוריד טל ומטר: ועתה לא ראו אור. מפני שלא ראו אור של תורה: אפילו כשהשמים בהורין. כמו

רבינו חננאל

(למה) אין הגשמים יורדין בעולם אלא אם כן נמחלו עונותיהם של נשאת עון עמך וגו', ואתה תשמע השמים וסלחת הטובה אשר ילכו בה ונתת מטר על ארצך אשר נתת לעמך לנחלה. אין הגשמים נעצרים אלא אם כן נתחייבו שונאי ישראל כלייה כו׳. או בשביל תרומה ומעשרות. ובשביל מספרי לשון הרע. ובשביל עזי פנים. וכל מי שיש לו עזות פנים ודאי נכשל רשע בפניו. ומותר לשנאותו [שנאמר] ועז פניו ישונה, אל תקרי ישונה אלא ישנה. אין הגשמים נעצרין אלא כעון גזל, שנאמר על כפים כסה אור. ואין כפים אלא גזל, בכפיהם. וכן נמי נעצרין . בשביל ישראל שמעשיהם מקולקין, [שנאמר] והוא לא פנים קלקל.

רבינו גרשום

נפסלין בהיסח הדעת. כלומר מפסידין כשאין משתמרין. אלא בראתיו. בריית עולם. שצויתי אתכם בימות החמה. היינו שהוא עז פנים, מיד אשה זונה היה לד. ועוז פניו. שמעיז פניו, ישונא. ימוך. שאינו נותן מטר. בהרים בהרים. גדודים. וכ"ש היכא דהוכשרו מעשיהם מעיקרא. דהיינו יתרון

הכשר.

אי הוו סנו. אותם נאים שהם חכמים: טפי הוו גמירי. שאי אפשר

אדם נוטל העליון וזורקו לחוץ

כ'ל שכן אם הוכשרו מעשיהן מעיקרא ריש לקיש אמר אם ראית תלמיד מנומר בעבים ורולה בהרת. להוריד גשמים רוח עברה ותטהרם מפזרת העבים: (ד) המלאך אף ברי א) שמו יפיץ ענן אורו גשם שלו: **וילו.** הקדוש ברוך הוא: **עליה.** על הגשם שתרד: במפגיע. כשיתפלל עליה כמו ואל תפגע בי: קהה הברול. כמו הקהה את שיניו¹ ושיני בנים תקהינה (ירמיה לא): והוא לא פנים קלקל. שקלקלו הדור: וכ"ש אם הוכשרו מעשיהן. קודם לכן והכי משמע ויתרון הכשיר ויתרון שהכשיר לחכמה אם הכשירו מעשיהן מתחילה שיבואו הגשמים יותר מבחיילים יגבר שהן מגבירין חיילים ועומדין בתפלה בזמן שקלקלו: